

Programma Positieve gezondheid

Gezond stedelijk leven voor iedereen

Inleiding

Dat de afgelopen jaren de ontwikkelingen op het gebied van lokaal gezondheidsbeleid niet stil hebben gestaan blijkt wel uit het regionale programma "Gezond stedelijk leven voor iedereen". Dit wenkend perspectief is inmiddels warm omarmd door diverse partijen en wij sluiten daar graag bij aan. Zowel de Kennisalliantie Health Hub Utrecht, de Economic Board Utrecht, U10 Healthy Urban Living, Kennisplatform Utrecht Sociaal, de stad Utrecht hebben zich uitgesproken te willen inzetten voor een gezond stedelijk leven in de stad en regio Utrecht.

Hoewel alle bovengenoemde partijen hun eigen speerpunten hebben is de gemene deler als volgt: Een stad van gezonde inwoners in een gezonde leefomgeving, werkend aan een gezonde economie. Waar iedereen kan mee doen, en iedereen zich thuis mag voelen. In een gezonde stad hebben mensen een passende baan of opleiding of zijn ze op een andere manier actief bij de samenleving betrokken. Je kunt er prettig wonen in een schone omgeving en zo min mogelijk overlast. Een omgeving die uitnodigt tot een gezonde levensstijl, aanzet tot beweging en levendig is door de recreatieve en culturele functies van de stad. Een stad waar ontmoeting vanzelfsprekend is. Waar duurzaamheid de norm is. En waar we geld blijven verdienen, juist door aandacht te hebben voor Gezond Stedelijk Leven voor iedereen.

In de gemeente Nieuwegein werken we al aan diverse onderdelen genoemd in bovenstaande omschrijving. In deze Transformatieagenda en dit programma focussen we op twee pijlers waarlangs we het wenkend perspectief van een Gezond stedelijk leven voor iedereen willen bereiken: Positieve gezondheid en Buurtkracht. In dit stuk gaat het over de pijler Positieve Gezondheid.

Gezondheid

Dat gezondheid meer is dan de afwezigheid van ziekte is inmiddels algemeen geaccepteerd. Maar wat het dan meer is, is nog niet voor iedereen helder. In 2011 is door Machteld Huber een nieuwe definitie van gegeven:

*"GEZONDHEID IS HET VERMOGEN OM JE AAN TE PASSEN EN JE EIGEN REGIE TE VOEREN,
IN HET LICHT VAN DE SOCIALE, FYSIEKE EN EMOTIONELE UITDAGINGEN VAN HET LEVEN"*

aangevuld door Jan Walburg in 2015:

*"OM OP HET NIVEAU VAN HET INDIVIDU EN OP HET NIVEAU VAN DE HELE GEMEENSCHAP
MAXIMAAL TOT BLOEI TE KOMEN"*

De komende twee jaar willen we samen met de stad, inwoners en professionele stakeholders, bepalen wat we verstaan onder gezondheid, wat daarin belangrijk is en wie wat oppakt. We onderzoeken waar de kansen liggen in de regio en sluiten aan waar mogelijk. Want Gezond stedelijk leven is een gezamenlijke opgave die geen van alle betrokken partijen in zijn eentje kan bereiken. We bouwen door op wat er in de afgelopen jaren in het programma al gerealiseerd is: de nieuwe definitie van positieve gezondheid en de daarbij horende manier van denken en werken, is omarmd door een deel van de professionals uit de eerstelijnszorg en het sociaal domein. Dit is praktisch uitgewerkt in onder andere programma's Welzijn, Bewegen en Kunst op Recept. Ook organiseren we met de Lijfstyle netwerkpartners een veelheid aan activiteiten gericht op het versterken gezondheid.

Uiteindelijk is het streven om in Nieuwegein vanuit alle sectoren en domeinen op alle momenten in de levensloop die ondersteuning te bieden die mensen nodig hebben en deze duurzaam te borgen in de Brede Toegang. Zodat zij zo gezond en veerkrachtig mogelijk blijven en daardoor maximaal (naar eigen vermogen) tot bloei kunnen komen. Het blijft uiteraard altijd ieders persoonlijke keuze om hier van gebruik te maken of niet.

Bijdrage aan de hoofddoelstellingen van de Transformatieagenda

Investeren op positieve gezondheid leidt zowel tot gezonde en veerkrachtige inwoners als tot een gezonde en veerkrachtige samenleving. Zeker als dit levensloopgericht gebeurt. Het leidt tot meer gezondheid, veerkracht en participatie van onze inwoners.

Kijkend naar Nieuwegein in cijfers, gaat het niet goed genoeg met de Nieuwegeiners¹. Van alle inwoners is 50% fysiek en/of mentaal ongezond en/of ongelukkig. Dit is meer dan het landelijk gemiddelde. 17,7% van die inwoners maakt 80% van alle zorgkosten (€ 145 mln.² zorgverzekeringswet) en 4% zijn echt "veelgebruikers" van zorg³. Het zijn met name sociaal-financieel-maatschappelijke factoren en leefstijl gerelateerde factoren die leiden tot meer of minder zorg en ondersteuning. Het gaat hierbij om factoren zoals de sociale samenhang, veiligheid op straat, openbaar groen, werkloosheid, schulden, scholing, achterstandsproblematiek etc.

De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) stelt in 2017 in haar rapport "Recept voor maatschappelijk probleem, medicalisering van levensfasen" dat het hoog tijd wordt om medisch geuite klachten van sociaal maatschappelijke problemen op een passende en andere manier op te lossen. Bewegen op Recept als voorbeeld wordt hierbij concreet genoemd.

¹ Gezondheidsmonitor GGD (2016)

² Vektis cijfers zorgconsumptie zorgverzekeringswet Nieuwegein (2016)

³ Cijfers eerstelijnszorg gezondheidscentra EMC/Roerdomp (2017)

Het is dan ook in het belang van alle inwoners en de gemeente om structureel te investeren in de omslag van Ziekte en Zorg naar Gezondheid en Gedrag. Door de veerkracht en bloei van alle inwoners van Nieuwegein te stimuleren en waar nodig te ondersteunen, wordt ieders potentieel en talenten op individueel en op samenlevingsniveau optimaal benut. We werken getransformeerd wanneer we uitgaan van de mogelijkheden van anderen (inwoners, vrijwilligers, professionals enz.) en daarop aansluiten. We richten ons op de gemeenschap en de mensen die de gemeenschap vormen. De rol van professionals wordt gedefinieerd als dat wat er gebeurt nadat de gemeenschapsfuncties zijn uitgevoerd. Het met elkaar aangaan van dit proces, inwoners en professionals samen, is een stap richting getransformeerd werken.

Agenda Positieve gezondheid 2019-2021

We gaan nadere invulling geven aan Gezond stedelijk leven voor iedereen. We zoeken daarbij de samenwerking met partijen uit de regio en eventueel ook landelijk die al bezig zijn op dit thema en maken gebruik van de kennis, kunde en ervaringen die er al zijn op dit gebied en maken daar een lokale vertaling van. Dit wil en kan de gemeente alleen samen met anderen doen. Positieve Gezondheid en een gezond stedelijk leven is voor iedereen en raakt ook iedereen. We kiezen dus voor onder andere bijeenkomsten en andere werkvormen samen met de stad, inwoners en professionele stakeholders. We ontdekken wat we gezamenlijk verstaan onder Gezondheid en Gezond stedelijk leven en wie welke rol inneemt. Met elkaar bepalen we wat we daarin als eerste belangrijk vinden en maken we afspraken over wie daarin wat oppakt.

We beginnen niet opnieuw. In onze stad werken we al langer samen als het gaat om gezondheid. We hebben een goed contact en werken steeds meer samen met de gezondheidscentra en programma's als welzijn, bewegen en kunst op recept zijn in Nieuwegein ontwikkeld en ondervinden landelijke navolging. Bijzonder is ook de verbinding tussen zorg en welzijn dat zich onder meer fysiek uit in samen onder één dak huisvesten van deze partijen op de buurtpleinen. Uiteraard nemen we deze ervaring en opgedane kennis mee in de doorontwikkeling die wij de komende jaren willen realiseren.

Focus Gezond stedelijk leven voor iedereen – Positieve gezondheid 2019-2021

Gezamenlijke inzet op "Gezond stedelijk leven voor iedereen"

We starten met een brede verkenning van de betekenis van 'Gezond stedelijk leven voor iedereen' voor Nieuwegein. Op basis van deze brede verkenning willen we tot een uitvoeringsagenda komen die goed aansluit op de getransformeerde werkwijze die wij voorstaan en recht doet aan de inbreng van alle betrokkenen. Uiteraard nemen wij de activiteiten, projecten die nu lopen mee in deze agenda.

"Op Recept model"

Een van de lopende activiteiten is het op recept model. Twee gezondheidscentra hebben aangegeven met de gemeente te willen samenwerken en optrekken op in eerste instantie het uitvoeren van welzijn, bewegen en kunst op recept. Na één jaar wordt geëvalueerd, op basis van de uitkomsten van deze evaluatie wordt bepaald of en hoe we verder gaan met het recept model. In een eventuele latere fase kunnen we vervolgens onderzoek doen naar de effecten en sociaal maatschappelijke kosten/baten van het "op Recept model".

We willen ook bij zorgverzekeraars een nadrukkelijk appel doen om niet alleen te investeren in ziekte, maar ook in gezondheid en zoeken hierbij de samenwerking met VGZ. Op dit moment is de collectieve ziektekostenverzekering voor de minima voor de duur van 1 jaar ondergebracht bij VGZ. We zitten in een traject met VGZ en de GHCS om een "op recept" project doen met als doelgroep de inwoners die een collectieve gemeentelijke zorgverzekering bij VGZ hebben lopen. We moeten nog met elkaar in gesprek of en hoe we de samenwerking continueren.

Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI)

Gecombineerde Leefstijl interventie is een programma om mensen met een gezondheidsrisico door overgewicht te ondersteunen. Door een combinatie van aandacht voor voeding, bewegen en de gedragscomponent, worden mensen begeleid richting een gezondere leefstijl zonder overgewicht. De GLI is onderdeel van de zorgverzekering en wordt behalve het beweegdeel volledig vergoed. Per 1 januari 2019 is de (GLI) door Zilveren Kruis bij twee gezondheidscentra (EMC en Roerdomp) gecontracteerd. Intentie is om 2019 als pilot- en ontwikkelperiode te gebruiken om de GLI in combinatie met Bewegen op Recept te gaan uitvoeren. De verwachting is dat 3-4 groepen van 12-14 GLI-deelnemers in 2019 zullen worden gestart. GLI is een ontwikkeling die goed past bij het huidige "op Recept model". Afhankelijk van de evaluatie eind 2019 kunnen we gezamenlijk concrete plannen en afspraken voor 2020 en 2021 maken.

Gezondheidsplein

In 2019 werkt De Tweede Verdieping samen met andere partijen uit de stad met verschillende doelgroepen gewerkt worden aan de kennis over gezondheid, welbevinden, veerkracht en bloei. Dit gebeurt met een breed scala aan voorlichtingsactiviteiten, presentaties en workshops. Mooie voorbeelden zijn de workshops positieve gezondheid, beweegintakes, gezonde voeding en de gezondheidschecks.

Naar verwachting breiden de activiteiten op het gezondheidsplein zich in 2020 en 2021 uit tot een uitgebreide maandelijkse activiteitenkalender. Op deze manier proberen we in samenwerking met andere partners zo veel mogelijk inwoners van Nieuwegein te bereiken, te stimuleren en te motiveren om tot actie over te gaan. Inwoners kunnen zij zelf bepalen waar zij aan willen werken (of niet) met ondersteuning waar nodig.

Lijfstyle festival week

In 2019 en 2021 vindt een Lijfstyle festival week plaats met een grote diversiteit aan activiteiten op het gebied van veerkracht en persoonlijke ontwikkeling. Het doel van de week is inwoners kennis laten maken en laten ervaren wat er allemaal in de stad al is aan activiteiten op dit gebied. We besteden extra aandacht aan de criteria van de activiteiten die er komen. Tijdens de festival week in 2019 kunnen we met de activiteiten alvast voorsorteren op het VGZ preventie budget. Zie voor details hierover verderop bij VGZ-preventiebudget.

Alcohol en drugsgebruik

In 2020 zal een stuk worden geschreven op het gebied van alcohol en drugsbeleid. Dit stuk krijgt de principes uit de positieve gezondheid als uitgangspunt en zal aansluiten bij de levensloop aanpak.

VGZ-preventiebudget

VGZ is met de VGZ-Rotterdam polis en de minimapolis in Rotterdam een pilot gestart. Hiervoor hebben ze een preventie budget van 200-400 euro per persoon. Dit persoonlijk preventiebudget kan door de verzekerde besteed worden aan een aanbod aan activiteiten die effectief zijn om de gezondheid te verbeteren en daarmee (hopelijk) ook de zorgconsumptie en de zorgkosten te verlagen. Betere gezondheid en kwaliteit van leven tegen lagere kosten is de gedachte. Of dit gaat werken is een vraag die eerst in Rotterdam beantwoord moet worden. Wel wordt door de afdeling polissen/commercie van VGZ aangegeven dat de kans heel groot is dat dit in 2021 een standaard aanbod voor gemeenten wordt: basispolis + aanvullende gemeentelijke (minima)polis + persoonlijk preventiebudget.

Gemeente, GGD en eventuele gezondheidspartners bepalen in hoge mate de invulling van de activiteiten waar gebruik van kan worden gemaakt. In Nieuwegein zouden de partners binnen het Lijfstyle netwerk hier een goede bijdrage aan kunnen en moeten leveren. Daarom is het goed om hier alvast met de Lijfstyle festival week 2019 op voor te sorteren. Indien we besluiten om de samenwerking met VGZ te continueren, gaan we met VGZ en BS&F in gesprek of we in 2020 een eerste pilot zouden kunnen doen als wij er ook klaar voor zijn. Dit kan prima aansluitend op de "op Recept model" pilot in 2019.

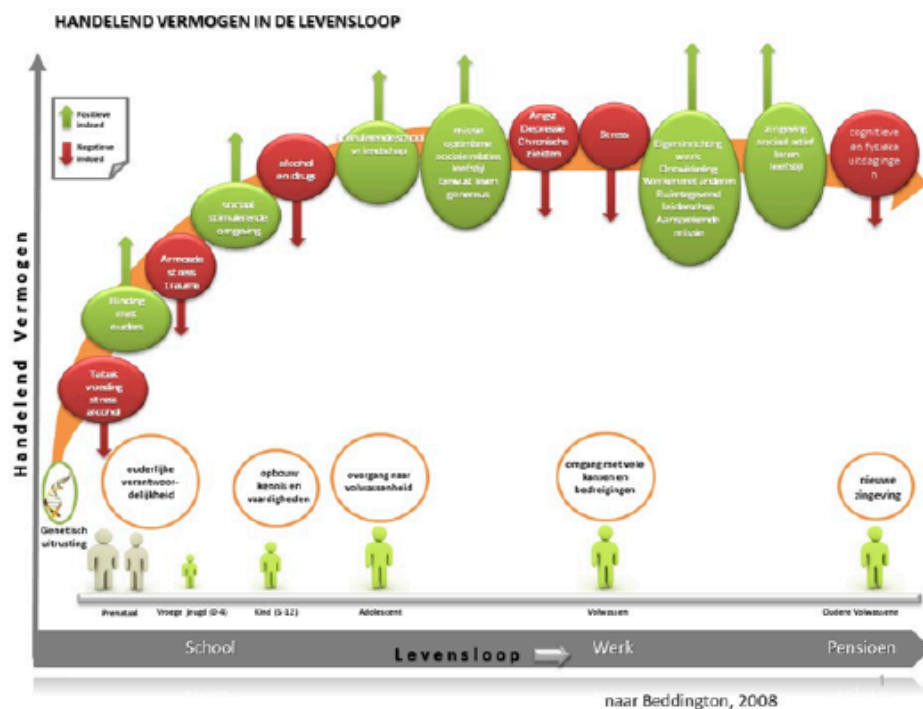
Betere Buurten en Omgevingswet

Zowel Betere Buurten als de nieuwe Omgevingswet hebben als doel een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit voor inwoners. Het gaat om doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies. De inrichting van de omgeving kan bijdragen aan maatschappelijke doelen. Denk aan: een gezondere leefomgeving, bijvoorbeeld levensloopbestendig wonen, meer bewegen, sociale veiligheid, ontmoeten, groen,

gezonde lucht, geluidskwaliteit, en het verminderen van gezondheidsverschillen. We intensiveren de samenwerking met Betere Buurten en benutten ook de kans om bij de invoering van de Omgevingswet in Nieuwegein te werken aan gezondheid.

Levensloop aanpak

We gaan aan de slag met de levensloop aanpak⁴. Dit is een aanpak om langzaam maar zeker de hele populatie gezonder te krijgen en te houden. In elke fase van de levensloop zijn er kritische momenten die een aanknopingspunt zijn voor begeleiding of interventies om de gezondheid en de bloei te versterken. Bijvoorbeeld het zwangere stel dat graag een gezond kind wil krijgen, of het jonge kind dat veel baat heeft bij een warme, zorgzame en liefdevolle omgeving: bij voorkeur de thuissituatie of het sociaal netwerk daaromheen, maar met goede kinderopvang als passend alternatief! Op deze manier kan de levensloopaanpak concreet worden gemaakt en uitgevoerd. In 2020 willen we bestaande programma's binnen het Sociale domein in de levensloop positioneren en kijken waar eventuele leemtes of dubbelingen zijn. Waar nodig kunnen we bestaande programma's optimaliseren. In 2021 gaan we samen met de partners uit het gezondheids- en sociaal maatschappelijk domein en liefst ook een vertegenwoordiging van de inwoners, een keuze maken welke aanvullende programma's en activiteiten op dat moment van toegevoegde waarde zijn om de levensloopaanpak te versterken. Vanzelfsprekend is monitoring en evaluatie onderdeel van ieder nieuw programma/activiteit.



⁴ Levensloopaanpak – dr. Jan A Walburg, hoogleraar emeritus Positieve Psychologie

Data- en informatiemanagement

Het zou een goede zaak zijn als er bijvoorbeeld samen met de regio (Health Hub) naar een passend data- en informatiemanagement systeem worden gekeken. Dit systeem is gericht op het monitoren en evalueren van gezondheid, welbevinden, veerkracht en bloei in de samenleving.

Investeringsagenda Positieve gezondheid 2019-2021

Een aantal van bovenstaande activiteiten vraagt een financiële investering vanuit de transformatieagenda.

Tabel 1. Investeringsagenda Positieve gezondheid 2019-2021

	2019	2020	2021
Projectleiding positieve gezondheid	90.000	90.000	0
Integrale buurtaanpak	97.000	0	0
VGZ Pilot	45.000	0	0
Levensloopaanpak	0	75.000	75.000
Lijfstyle)	45.000	10.000	45.000
Totaal	277.000	175.000	120.000

Beoogde effecten Positieve gezondheid

Het beoogde effect van dit programma is meer gezondheid, veerkracht en participatie van onze inwoners. Wanneer mensen op alle momenten in de levensloop die ondersteuning krijgen die ze nodig hebben, blijven zij zo gezond en veerkrachtig als mogelijk en kunnen daardoor maximaal (naar eigen vermogen) tot bloei komen. Het blijft uiteraard altijd ieders persoonlijke keuze om hier van gebruik te maken of niet.

Daarnaast is een beoogd effect dat door het intensiveren van de verbinding en samenwerking tussen zorg, sociaal domein en samenleving mensen beter en effectiever ondersteund worden in datgene wat ze nodig hebben.